

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise, naročnino in oznanila prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 16.

V Ljubljani, 15. avgusta 1881.

Tečaj XXI.

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

14.

Otrok ima biti najprej pokoren. Ima se klanjati vsem poveljem in uredbam starišev. Povelje njih mu bodi svetó in kaznjevati se ima, kadar se pregreši proti povelju.

In kje je potrebnejša pokorščina, nego li ravno v vzgoji? Kdo je dolžan pokornejši biti, nego li ravno otrok? In res! Vsak otrok izpolnuje iz početka z radostjo sleherno povelje starišev; a s časom se mu vendar le prerada vzbuja nepokorščina. Odkod to? To so zakrivili vselej le stariši sami, in sicer je prišlo vse takó-le:

Stariši otroku zapovedó kaj. Otrok ne stori tega takoj. In ker se je dostajalo morda to povelje kake malenkosti, šli so stariši sami, ter izveršili svoj ukaz. — Ahá! misli si otrok, stariši storé tudi sami, kar ukazujejo. — In ako mu drugoč zapovedó kaj enacega, se gotovo ne bode podvizal, da bi izveršil njih zapoved. A kaj storé v tem slučaju stariši? Začnó se največ laskati otroku, ali ga celó prosijo, ali mu tudi obljubijo, da mu dadé kaj, ako jih uboga. Ali to je ravno huda naopaka. To je izvòr nepokorščini. Kjer se je pričelo na takov način, tam se ne bode končalo dobro. Otrok je od dné do dné nepokornejši. Skóro ga prošnje, obljube in darila ne pripravijo do pokorščine.

Čemú naj uboga takov otrok svojih starišev? Saj je eno isto, naj jih uboga ali ne. Ako so tudi le sam hip hudi nánj, saj ne bode terpelo to vekoma. V dvéh, treh minutah bode spet nepokorni sinek njih ljubeznjivo dete, njih angeljček, in Bog zná, kaj še vse!

In potem tožijo in jočejo stariši na vso moč: Ne vem, kaj mi je storiti s tem otrokom! Kar nič me ne uboga, kar smeje se mi v obraz, ako mu ukažem kaj! — To je pač žalostno, ali prav se godí takovim slabotnim starišem.

Kaj rado se pripeti, da vpade potem starišem čisto srčnost. Ne upajo si pozneje otroku ničesa zapovedati, saj vedó, da jih ne uboga. Takove nepokorne otroke imenujemo tudi mi hudobne, nehvaležne i. t. d. Takim otrokom se ne bode godilo nikdar dobro, to je zapisano v sv. pismu. Ali tudi njih starišem ne bode bila nikaka srečna in vesela ura! Čim bolj odrašča otrok, tem nepokornejši, tem hudobnejši bode. S svojo nepokorščino ne pride nikamor, nesrečen bode vse življenje. A kdo mu je kriv njegove nesreče? Edino le stariši, ki ga niso učili nikdar pokorščine.

Ali kaj je storiti, da ne zabrede otrok takó daleč? Kakó ga je li mogoče ohraniti v pokorščini? Kakó ga spet pripraviti na pravo pot, ako jo je vže zgrešil? To so tri jako važna vprašanja.

Pred vsem ima biti vsako povelje starišev ali vzgojiteljev kratko. Zapoveduj otroku le samo: Pojdi tja, stori to, opusti ono i. t. d. Ali nikdar ne réci mu: Bodeš li tako dober, da mi prineseš to ali ono, — ali: Jaz bi rad videl, da opustiš to naopako i. t. d. — To je vse odveč. Glej tudi na to, da náglo izverši opravilo, katero si mu ukazal. Ako se le količkaj obotavlja ali premišlja, vženi dobro. Na tvoj migljaj mu je paziti, brzo ima biti na nogah, ako želiš, da ti postreže, kakor koli in s čimer koli si bodi.

Naj bode le samkrat takó prederzen, da ne izpolni takoj tvojega ukaza, takrat mu pokaži svojo moč. Takrat ne imej nikacega usmiljenja z njim, kajti ubogati te mora na vsak način.

Pač se sliši mnogokrat govoriti: Otrok še néma razuma, ne vé še kaj je prav i. t. d. Ali pomislimo le, koliko bistrournosti imajo otroci za marsikako stvar, ki ni v redu. Kakó zviti, kakó prekanjeni so, ako hoté zabraniti s čem! Ali za pokorščino naj némajó razuma? Ne vem, kakó li more terditi dorasel človek z zdravimi možjáni kaj tacega? Nálog starišem je, da povedó otrokom, kaj je prav. Ako je pokoren otrok, je prav; ako je nepokoren, ni prav.

Nespametno je tudi poučevati otroka, kakó lepó je, ako uboga, in kazati mu drugih, ki niso pokorni. Ne le zató, ker je lepó, ima ubogati, ampak zató, ker mora ubogati. In ako noče, vzemi palico, in iztepi mu nepokorščino iz telésc! —

Stari egiptovski pedagogi so govorili prav modro, rekši: „Otrok ima ušesa na herbti“.

Ali temu nasproti hoté novejši pedagogi vse doseči z ljubeznijo. Stráni s palico, stráni s tepežem, to ni vredno človeka. — A nasprotno

spet terdijo, da otrok še ni v pravem pomeni besede človek, da še le postaje človek i. t. d. Takó si oporekajo sami.

Dalje spet terdijo, da pokorščina néma biti „hlapčevska“, imeti ima svoj izvôr v spoštovanji. — Dobro. Toda resnično je tudi, marsikateri oče je takov, da si ne ume pridobiti nikacega spoštovanja. A kje stoji zapisano, da néma otrok ubogati tacega očeta? Nikjer. Zatorej, kaj hočete s to teorijo? —

Čudne reči se beró sem ter tija. Jaz terdim ravno nasprotno. Ne iz ljubezni, niti iz spoštovanja naj ne izvira pokorščina, ampak ravno iz nje naj izhajajo te dve krepósti. Voják ljubi najbolj óstrege poveljnika; in zakaj bi otrok ne mogel spoštovati strogega očeta?

(Dalje prih.)

F.

Janez Bonač.

*

Zvezda sjajna si Ti, Janez dragi!
Ki Te vzela je v mladosti smert.
Cerkve, domovine up preblagi!
Krije dans Te že mertvaški pert.
Cerkve, kje imaš sedaj učenca,
Ki bi te bolj ljubil, bolj častil?
Ljudstvo, mladež, kje imaš miljenca,
Ki bi te bolj varval, bolj učil?

In ti jokaš, draga mati Slava?
Res osoda bije te hudó!
Zopet sinek v tihem grobu spava,
Ki te ljubil vselej je zvestó!
Pa ne maraj; — luč se res je skrila,
Al vgasnila čisto ni za nas:
Sej cvetlice, ki jih je rodila,
Še cvetejo tebi v divni kras.

*

Tako je pel, v Alojznici mu gojenec, Franjo Marn v žalostinki po geslu iz njegove pesmi: „Le kratka pot je, ki do groba pelje, — Ko kapljica na veji človek je; — Le naglo jenja svetno vse veselje — In mala hišica se nam odpre“ (Danic. 1864. l. 2.). „Britka zguba je s smertjo tega učenega, mladega rodoljuba spet zadela nas Slovence: 21. grudna jezdi k podružnici maševat čisto sam. Imel je posebno živega konjiča, in že ko ga je po sv. maši zasedal, je neki nagajal, in rekel mu je ranjki: „Meniš, da me ne boš nesel, pa me vender le boš!“ Čez dle časa pa ga najde neki voznik pod potom na pol mertvega. Ni se več zavedil, in popoldne o poli štirih se je ločila njegova blaga duša“ — piše o njem prijatelj z Dolenskega v tistem listu; v naslednjem 3. pa verli Okiški z Dunaja: „Gotovo je nepričakovani prigodek z žalostjo zaslišal vsak domorodec.